

OSALLISUUDEN KOKEMUKSEN MITTARI JÄRJESTÖJEN NUORISOTYÖHÖN

Marion Fields ja Raisa Omaheimo

KÄYTTÖOHJE

Tämä ohjeistus on tarkoitettu nuorisoalan **Osaamiskeskus Kentaurissa** kehitetyn *osallisuuden kokemuksen mittarin* käytön tueksi. Saat alla vinkkejä mittarin käyttöön, mutta voit soveltaa mittaria myös järjestösi tarpeista lähtevällä tavalla.

Taustaa

Osallisuuden kokemuksen mittarin taustalla on nuorisojärjestöissä koettu tarve löytää yhteneviä tapoja mitata niiden työn tuloksia ja vaikutuksia. Se perustuu Osaamiskeskus Kentaurissa vakiintuneeseen käsitykseen *osallisuudesta*, jonka keskiössä ovat yhteisöön kiinnittyminen ja kuuluminen, toimijuus ja vaikuttaminen (Sinisalo-Juha ja Tormulainen, 2021). Tälle pohjalle on kehitetty kaksi ikäkausikohtaista mittaria (7–13-vuotiaille ja 14–29-vuotiaille), joissa on kiinnitetty huomiota muun muassa siihen, että nuoren kasvaessa hän pystyy vaikuttamaan laajempaan määrään asioita. Tätä kutsutaan vaikuttamisen kehiksi (Salminen ym. 2021).

Mitä mitataan?

Osallisuusmittarin tarkoituksena on mitata ja arvioida nuorisojärjestön tai muunkin järjestön työn vaikutuksia lasten ja nuorten kokemaan osallisuuteen. Väittämät on laadittu niin, että niissä painottuu toiminnan aikaansaama kokemus. Mittarissa on kahdeksan kysymystä, jotka kattavat osallisuuden kokemuksen eri osa-alueita. Mittaria on hyvä käyttää kokonaisuutena, mutta tarpeen vaatiessa siitä voi hyödyntää myös osia.

Miten mitataan?

Mittaria voi hyödyntää monin tavoin: sen voi antaa vastattavaksi verkko- tai mobiilikyselynä joko itsenäisenä kyselynä tai osana laajempaa kyselyä. Sen voi myös tulostaa paperille vastattavaksi, tai sitä voi hyödyntää haastattelutilanteessa tai palautekeskustelussa.

Toivomme, että vastausten asteikkona käytetään mittarissa annettua asteikkoa 1–4. Tämä siksi, että parillinen vastausvaihtoehtojen lukumäärä ohjaa vastaajaa ottamaan kantaa mittarin väittämiin. Analyysissä kannattaa kiinnittää huomiota vastausten jakaumaan, keskiarvoon ja hajontaan.

Ihanteellisesti mittaria käytetään sekä toiminnan alkaessa että sen päättyessä. Jos toiminta on hyvin pitkäkestoista (yli vuoden verran kestävä), Voi olla hyvä ajatus tehdä kysely vaikkapa puolen vuoden välein. Aina ennen/jälkeen-mittaaminen ei ole mahdollista: esimerkiksi silloin, kun toiminta on hyvin lyhytkestoista (esim. viikonloppuleiri), vertailu ei välttämättä ole mielekästä. Suosittelemme mittaria käytettäväksi tilanteen ja oman harkinnan mukaan. Kun mittaria käyttämällä saadaan kerrytettyä tietoa, sitä voi myöhemmin hyödyntää esimerkiksi hankehakemusten pohjana.

Parhaiten jälkiarviointia hyödyttävä tieto syntyy usein toiminnan päättyessä, mutta varmimmin saat vastaajia, jos pyydät nuoria täyttämään kyselyn esimerkiksi harrasteryhmän viimeisellä tapaamiskerralla. Mittariin saa vastattua noin viidessä minuutissa, joten varaathan aikaa myös ohjeistukseen.

Jos vastaajat ovat nuoria (alle 15-vuotiaita), pyydäthän huoltajan suostumuksen. Kerro vastaajille, että vastaaminen ja vastausten käsittely tapahtuvat nimettömästi, ja varmista, että näin myös toimitaan.

Mittarista on kaksi versiota:

- Osallisuusmittari nuoremmille vastaajille, joka toimii hyvin nuorempien eli alle 14-vuotiaiden vastaajien kanssa ja esimerkiksi silloin, jos vastaajien äidinkieli ei ole suomi. Siinä on samoja asioita

koskevat väittämät kuin vanhemmille suunnatussa mittarissa, mutta väittämät on esitetty lyhyemmin ja yksinkertaisemmin.

- Osallisuusmittari vanhemmille vastaajille, joka toimii vanhempien eli yli 14-vuotiaiden vastaajien kanssa. Siinä on samoja asioita koskevat väittämät kuin nuoremmille suunnatussa mittarissa, mutta väittämät on esitetty pitemmin ja vähän abstraktimmalla tasolla.

Miten tuloksia tulkitaan?

Yksiselitteistä ohjetta tulosten tulkintaan ei ole, mutta ota huomioon seuraavat asiat, kun analysoit vastauksia:

- Asettakaa itsellenne tavoitteita. *Millaiseen tulokseen olette itse tyytyväisiä?* Jos mittaatte esimerkiksi uuden kokeiluvaiheessa olevan toimintamuodon tuloksia, kannattaako tavoitteet asettaa yhtä korkealle kuin vakiintuneen toiminnan suhteen, vai voidaanko olla tyytyväisiä vähempään?
- On oletettavaa, että kaikki toiminta ei tuota samanlaista kokemusta osallisuudesta. Harrasteryhmässä saattaa vastauksissa korostua ryhmään kuuluminen, poliittisessa tai kampanjoivassa toiminnassa kyky vaikuttaa. *Älä harmistu, jos jokainen väittäjä ei tuota korkeaa keskiarvoa!* Tämän takia tuloksia kannattaa sekä tutkia väittämittäin että yleisemmällä tasolla.
- Vastausten keskiarvo ei aina kerro kaikkea. *Pienessä ryhmässä yksikin vastaaja, joka on muiden kanssa erimielinen, voi vaikuttaa keskiarvoon.* Tämän takia kannattaa tarkastella myös vastausten jakaumaa ja hajontaa.
- Keskiarvoista voidaan kuitenkin arvioida joitain asioita: *Jos asteikolla 1–4 jäädään alle arvon 2, jotain on toiminnassa pielessä.* Näin onneksi harvoin käy. Toisaalta mittari saattaa tuottaa äärimmäisen hyviä tuloksia, jolloin kehittämiskohteiden valinta on vaikeaa.
- Jotta voit hyödyntää mittarin avulla saatuja vastauksia paremmin toiminnan kehittämisessä, voit lisätä perään 1–2 avokysymystä. Voit esimerkiksi pyytää vastaajaa perustelemaan vastauksiaan, tai voit kerätä kehittämisehdotuksia. Tämä auttaa erityisesti silloin, jos tulokset ovat erinomaisella tasolla, mutta toimintaa halutaan silti kehittää. **Kysy kussakin kysymyksessä vain yhtä asiaa.**